

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR – 4101-10-03/2012

P/12/094

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

ul. Marszałka J. Piłsudskiego 15/17, 50-044 Wrocław

T +48 71 711 83 00, F +48 71 711 83 50

lwr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/12/094 – Profilaktyka narkomanii w szkołach.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontroler	Marek Lewandowski – główny specjalista kontroli państwowej, na podstawie upoważnienia do kontroli nr 83121 z dnia 2 października 2012 r. (Dowód: akta kontroli str. 1)
Jednostka kontrolowana	Zespół Szkół Rzemiosł Artystycznych im. Stanisława Wyspiańskiego w Jeleniej Górze, ul. Cieplicka 34, kod 58 – 560 Jelenia Góra (zwany dalej Szkołą lub ZSRA). (Dowód: akta kontroli str. 2)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Od dnia 1 grudnia 2010 r. - Bogdan Helik. W okresie od 1 września 2007 r. do 30 września 2010 r. stanowisko dyrektora Szkoły zajmowała Małgorzata Kasztelen. W okresie od 1 kwietnia 2010 r. do 30 listopada 2010 r. obowiązki dyrektora pełnił Bogdan Helik. (Dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie¹ ocenia działalność kontrolowanej jednostki w zakresie planowania oraz wdrażania działań w obszarze profilaktyki narkomanii w latach szkolnych 2010/2011 oraz 2011/2012.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powyższą ocenę uzasadnia w szczególności opracowanie w okresie objętym kontrolą szkolnego programu profilaktyki (SPP) oraz realizacja działań przewidzianych w tym programie. Działaniami z zakresu profilaktyki narkomanii objęto w latach szkolnych 2010/2011 i 2011/2012 uczniów wszystkich klas i szkół wchodzących w skład ZSRA², a także nauczycieli i rodziców. Planowanie działań profilaktycznych oparto na wynikach diagnozy zachowań problemowych uczniów oraz ich przyczyn, a także potrzeb i oczekiwań uczniów, nauczycieli i rodziców, wyrażonych m.in. w ankietach przeprowadzonych przez kierownictwo Szkoły oraz na spotkaniach z rodzicami uczniów.

W SPP określono cele działań profilaktycznych do realizacji, których przewidziano konkretne zadania, formy realizacji, realizatorów, a także termin i okres realizacji. Nie przewidziano jednak wskaźników umożliwiających zwymiarowanie realizowanych, w poszczególnych latach szkolnych, zadań i działań wynikających z SPP oraz nie określono zasad i trybu przeprowadzania ewaluacji zamierzeń zawartych w SPP. Niemniej jednak w roku szkolnym 2011/2012 ewaluację taką Szkoła przeprowadziła.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Ocena pozytywna oznacza, że kontrolowana działalność prowadzona jest prawidłowo, a stwierdzone nieprawidłowości miały charakter formalny i nie miały wplywu na skuteczność podejmowanych działań.

² W skład ZSRA (Zespół Szkół Rzemiosł Artystycznych) wchodzi Gimnazjum, Liceum Profilowane, Liceum Plastyczne oraz Technikum.

W Szkole funkcjonowały także procedury m.in. wobec uczniów podejrzanych o posiadanie i używanie substancji psychoaktywnych.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna na rzecz uczniów, ich rodziców i nauczycieli udzielana była na zasadach określonych w odpowiednich przepisach prawnych³. NIK pozytywnie ocenia intensywną współpracę ZSRA z pracownikami właściwej poradni psychologiczno-pedagogicznej, Policją oraz Poradni Profilaktyki i Terapii Uzależnień MONAR w Jeleniej Górze (zwanej w dalszej treści MONAR).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Planowanie działań z zakresu profilaktyki narkomanii

1.1 Szkolny Program Profilaktyki (SPP).

Opis
stanu faktycznego

Zgodnie z załącznikiem nr 4 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół⁴, działalność edukacyjna Szkoły była określona m.in. w programie profilaktyki dostosowanym do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmującym wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym.

(Dowód: akta kontroli str. 4 - 84)

W zakresie profilaktyki narkomanii Szkoła realizowała zadania zawarte w wieloletnich programach opracowanych na lata 2008 – 2013 (wychowawczym i profilaktycznym).

Programy opracowane zostały przez powołany przez Dyrektora Szkoły Zespół w składzie: trzech nauczycieli i pedagoga szkolnego (przewodniczącego Zespołu), który odbył specjalistyczne szkolenie w zakresie opracowywania programu profilaktycznego, zorganizowane przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Jeleniej Górze. Powyższe programy zatwierdzone zostały przez Radę Pedagogiczną Szkoły oraz Radę Rodziców Szkoły.

Działania w zakresie profilaktycznym w latach szkolnych 2010/2011 i 2011/2012 ustalone zostały w corocznych programach profilaktycznych opracowanych na poszczególne lata, zgodnie z wieloletnim programem profilaktycznym. Coroczne programy zatwierdzone zostały również przez Radę Pedagogiczną oraz Radę Rodziców Szkoły. Programy te były oparte na diagnozach zachowań problemowych występujących wśród uczniów Szkoły oraz ich przyczyn, a także potrzeb i oczekiwań uczniów, nauczycieli i rodziców w tym względzie. W diagnozie uwzględniono informacje odnośnie problemów i potrzeb dotyczących uzależnień zgłaszane przez MONAR, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Policję oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Z informacji tych wynikało, iż do głównych zachowań problemowych występujących wśród uczniów ZSRA należały m.in.: agresywne zachowanie dzieci i młodzieży, trudności dydaktyczno-wychowawcze, działania ryzykowne związane z inicjacją używania środków psychoaktywnych, w tym narkotyków.

Cele działań profilaktycznych określone w SPP były następujące:

- zachęta do zdrowego trybu życia,
- uświadomienie szkód fizycznych i psychicznych wiążących się z uzależnieniami,
- zapoznanie z możliwościami pomocy dla osób w trudnych sytuacjach wychowawczych,

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. Nr 11, poz. 114) oraz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w tej samej sprawie (Dz.U. Nr 228, poz. 1487).

⁴ Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17.

- kształtowanie postaw moralnych,
- propagowanie wśród młodzieży alternatywnych wzorców zachowań,

Do realizacji każdego z wyżej wymienionych celów przewidziano konkretne zadania, formy realizacji, realizatorów, odbiorców działania, a także termin i okres realizacji. Nie przewidziano jednak mierników pozwalających określić poziom realizacji tych zamierzeń. W SPP nie określono również zasad i trybu przeprowadzenia ewaluacji końcowej osiągnięć Programów.

Działania z zakresu profilaktyki narkomanii umieszczono w ramach zadania II „Zapoznanie młodzieży klas pierwszych ze skutkami psychicznymi i fizycznymi, jakie powoduje uzależnienie”, zadania III „Kształtowanie poczucia własnej wartości i związanych z nim wyborów życiowych” oraz zadania V „Kształtowanie umiejętności rozpoznawania przez rodziców różnego typu zagrożeń”. Zadania określone w temacie III i V określały działania wobec uczniów wszystkich klas prowadzone w formie prelekcji i pokazów filmów przez wychowawców, pielęgniarkę szkolną i pedagoga szkolnego. Przedmiotowe zadania zaplanowano do realizacji na przestrzeni całego roku szkolnego.

(Dowód: akta kontroli str. 4 - 24)

W nawiązaniu do apelu Ministra Edukacji Narodowej o przeciwdziałanie zażywania dopalaczy przez uczniów, opracowano (5 października 2010 r.) aneks do zadań programu profilaktycznego na rok szkolny 2010/2011, w którym określono działania związane z realizacją tego przedsięwzięcia. W ramach działań profilaktycznych przewidziano między innymi uwzględnienie powyższych zagadnień w tematach lekcji wychowawczych, przeprowadzenie spotkań z rodzicami i poinformowanie ich o zagrożeniach związanych z dopalaczami. Zaplanowano przeprowadzenie akcji informacyjno – plakatowej oraz rozdawnictwo materiałów propagujących życie bez środków psychotropowych. Zaplanowano także udział pedagogów szkolnych w szkoleniach związanych z substancjami psychotropowymi, w tym z dopalaczami.

(Dowód: akta kontroli str. 107)

W ramach profilaktyki narkomanii w SPP opracowanych na lata szkolne 2010/2011 i 2011/2012 zaplanowano działania, które miały przeciwdziałać zagrożeniom, wspierać procesy wychowawcze oraz identyfikować osoby będące w grupie podwyższonego ryzyka. Działania te obejmowały rozpoznanie przez pedagoga szkolnego oraz wychowawców sytuacji rodzinnej i środowiskowej uczniów. W SPP ustalono, iż uczniowie pierwszych klas obu poziomów nauczania na początku nauki w szkole zapoznawani będą ze skutkami psychologicznymi i fizycznymi, jakie powodują uzależnienia. Realizacji tego zadania dokonywać mieli wyspecjalizowani w uzależnieniach od substancji psychotropowych przedstawiciele MONAR na warsztatach prowadzonych dla tych klas. Uczniowie klas drugich i starszych w trakcie roku szkolnego mieli być zapoznawani przez Policję z prawnymi aspektami problematyki uzależnień. Przez cały rok szkolny przewidziano zajęcia wychowawcze z zakresu profilaktyki uzależnień prowadzone we wszystkich klasach przez pedagoga szkolnego, wychowawców oraz pielęgniarkę szkolną. Zaplanowano propagowanie wśród uczniów i rodziców materiałów (ulotki, broszury, filmy) o tematyce profilaktyki uzależnień dostarczanych przez MONAR, Sanepid, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną i Policję.

Zaplanowano bieżące informowanie młodzieży o instytucjach, które pomagają rozwiązywać problemy i udzielają pomocy osobom uzależnionym. Uruchomiony miał zostać punkt konsultacyjny dla uczniów, rodziców i nauczycieli z psychologiem z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.

(Dowód: akta kontroli str. 4 – 24)

Przy opracowywaniu programu profilaktycznego korzystano z ofert działań profilaktycznych przedkładanych przez organizacje pozarządowe, w tym za pośrednictwem nauczycieli

Szkoły podczas ich warsztatów dotyczących profilaktyki i terapii uzależnień, organizowanych przez Poradnię Profilaktyki i Terapii Uzależnień MONAR w Jeleniej Górze, realizującej m.in. rekomendowany Programy FreD⁵, a także Straż Miejską i Komendę Miejską Policji. Działania z zakresu profilaktyki narkomanii były umieszczone w szerszym kontekście profilaktyki uzależnień i wzmacniania postaw pożądanych; działania te dotyczyły m.in. przeciwdziałania alkoholizmowi i uzależnieniu od tytoniu, radzenia sobie z agresją, tolerancji dla odmienności i wzmacniania postaw asertywnych.

(Dowód: akta kontroli str. 164 – 167 i 143-145)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Brak w SPP mierzalnych wskaźników umożliwiających dokonanie obiektywnej weryfikacji tego, czy cele oraz efekty zostały osiągnięte.
2. Nieokreślenie w SPP zasad i trybu przeprowadzanie ewaluacji zamierzeń programowych.

1.2. Plany doskonalenia nauczycieli

Na lata szkolne objęte kontrolą przygotowano plany doskonalenia zawodowego nauczycieli pn. „*Wspomaganie pracy nauczycieli w zakresie ich działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej*” (zwane dalej „WDN”). Plany te w obszarze profilaktyki narkomanii przewidywały szkolenie dla nauczycieli w zakresie rozpoznawania zagrożeń współczesnej młodzieży.

Według wyjaśnień dyrektora Szkoły działania przewidziane w WDN zaprojektowane zostały w oparciu o potrzeby wynikające z propozycji nauczycieli oraz pedagogów szkolnych, wskazując jednocześnie, że najistotniejszym problemem wychowawczym młodzieży jest problem zażywania narkotyków i różnego rodzaju środków psychotropowych.

Tematyka szkoleń obejmowała m.in.:

1. Rozpoznanie zagrożeń współczesnej młodzieży, w tym zapoznanie z procedurami dotyczącymi zachowań świadczących o demoralizacji (narkotyki, alkohol),
2. Efektywna współpraca z rodzicami, jako partnerami szkoły.
3. Realizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Dowód: akta kontroli str. 94 – 102,165-167)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.3. Procedury postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń

Opis
stanu faktycznego

W Szkole nie została opracowana strategia działań wychowawczych i zapobiegawczych oraz interwencyjnych wobec dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem, o której mowa w § 10 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem⁶. Statut Szkoły nie przewidywał sporządzenia ww strategii. Z wyjaśnień Dyrektora Szkoły wynikało, iż działania określone w cytowanym wyżej

⁵ Program FreD – program wczesnej interwencji dla młodzieży zagrożonej uzależnieniem. Program FreD opiera się na założeniu, iż odkrycie faktu używania substancji psychoaktywnych powinno skutkować odpowiednim działaniem zaradczym. W tym przypadku działaniem zaradczym jest interwencja zdrowotna. Składa się na nią rozmowa kwalifikacyjna oraz osiem godzin zajęć grupowych.

⁶ Dz. U. nr 26 poz. 226.

przepisie są realizowane na bieżąco, pomimo tego, że strategia nie została opracowana. Wśród uczniów ZSRA nie zdiagnozowano przypadków zagrożonych uzależnieniem w stopniu istotnym. Znikoma liczba incydentów związanych z narkotykami nie wskazuje na konieczność opracowania takiego dokumentu.

(Dowód: akta kontroli str. 165-168)

W okresie objętym kontrolą w ZSRA funkcjonowały procedury wobec uczniów:

- używających alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, lub będących pod ich wpływem,
- podejrzanych o posiadanie substancji przypominających narkotyki,
- sprawców czynu karalnego lub przestępstwa.

(Dowód: akta kontroli str. 88 – 93)

W przypadku podejrzenia, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk, nauczyciel zobligowany był m.in.:

- zażądać (w obecności innej osoby) przekazania mu substancji, pokazania zawartości torby szkolnej, oraz kieszeni (bez prawa samodzielnego wykonywania czynności przeszukania odzieży ani teczek ucznia),
- powiadomić (o swoich spostrzeżeniach) dyrektora Szkoły oraz rodziców,
- udokumentować zdarzenie poprzez sporządzenie notatki.

Z kolei na dyrektora Szkoły ciążył obowiązek wezwania policji, w przypadku odmowy przekazania przez ucznia podejrzanej substancji, lub odmowy pokazania zawartości teczek.

(Dowód: akta kontroli str. 88 – 93)

Ww. procedury postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń były zgodne z Procedurami postępowania nauczycieli i metodami współpracy szkół z Policją w sytuacjach zagrożenia dzieci oraz młodzieży przestępczością i demoralizacją, w szczególności: narkomanią, alkoholizmem, prostytucją⁷.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena
częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Wdrażanie działań z zakresu profilaktyki narkomanii

2.1. Realizacja działań profilaktycznych

W latach szkolnych 2010/2011 i 2011/2012 ZSRA realizował działania profilaktyczne określone w SPP. Przeprowadzono warsztaty dla wszystkich klas pierwszych w zakresie uzależnień od substancji psychotropowych przez specjalistów z zakresu terapii uzależnień z MONAR, w tym ze skutkami psychologicznymi i fizycznymi, jakie powodują uzależnienia.

Przeprowadzono w pozostałych klasach Szkoły lekcje wychowawcze z zakresu profilaktyki uzależnień oraz rozdano materiały propagujące zdrowy styl życia. Uczniowie wszystkich klas zapoznani zostali przez Policję z prawnymi aspektami problematyki uzależnień oraz uzyskali informacje o instytucjach, które pozwalają rozwiązywać problemy osób uzależnionych. W każdy pierwszy wtorek miesiąca w Szkole udzielał porad psycholog z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej z Jeleniej Góry.

Opis
stanu faktycznego

⁷ Procedury modelowe opracowane w ramach jednego z modułów Krajowego Programu Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przestępczości wśród Dzieci i Młodzieży.

W latach szkolnych 2010/2011 i 2011/2012 Szkoła zrealizowała niżej wymienione programy w zakresie realizacji problematyki uzależnień:

„*Profilaktyka, literatura, teatr*” – program organizowany przez Komendę Wojewódzką Policji we Wrocławiu wspólnie z Kuratorium Oświaty i Wychowania we Wrocławiu. W programie, który był realizowany w dniach 25 – 30 marca 2011 r., uczestniczyli wszyscy uczniowie Szkoły. Program zawierał informacje na temat szkodliwości zażywania narkotyków i środków psychotropowych

„*Poza kontrolą*” – program realizowany przez Policję wspólnie z pedagogami szkolnymi. W programie uczestniczyli uczniowie 5 klas trzecich gimnazjum oraz klasy drugie i trzecie szkoły ponadpodstawowej (łącznie 228 uczniów).

W ramach programu „*Stop narkotekom, alkoholizmowi i przemocy*” odbyły się koncerty zorganizowane przez Fundację Arka Noego. Koncerty odbyły się we wrześniu 2011 r. i w marcu 2012 r. W koncertach udział wzięło około 230 uczniów, którzy ponosili koszty biletów wstępu. Koncert zawierał przesłanie odnośnie szkodliwości zażywania środków psychotropowych.

„*Cyberprzemoc i narkotyki*” – program profilaktyczny realizowany przez Policję. W roku szkolnym 2010/2011 w programie uczestniczyło 5 klas gimnazjalnych i 5 klas szkoły średniej (łącznie 250 uczniów). W następnym roku szkolnym w programie uczestniczyło 13 klas gimnazjalnych i 3 klasy szkoły średniej (łącznie 360 uczniów).

Spotkanie młodzieży wszystkich klas gimnazjalnych z funkcjonariuszami Sudeckiego Oddziału Straży Granicznej odbyło się 8 listopada 2010 r. W pokazowej prezentacji w zakresie poszukiwania narkotyków uczestniczyły tresowane do tego celu psy.

W ramach profilaktyki antynarkotykowej młodzież obejrzała także przedstawienie teatralne pt. „*My dzieci z dworca ZOO*”. Przedstawienie obejrżeli uczniowie klas drugich i wyższych szkół ponadgimnazjalnych (łącznie około 260 uczniów).

(Dowód: akta kontroli str. 112 - 113)

W marcu i kwietniu 2011 r. certyfikowani specjaliści z zakresu terapii i uzależnień z MONAR-u przeprowadzili zajęcia edukacyjne z uczniami wszystkich klas pierwszych. Podobne zajęcia przeprowadzone zostały z uczniami wszystkich klas pierwszych w październiku i listopadzie 2011 r. Łącznie na ten cel przeznaczono ogółem 40 godzin lekcyjnych (po dwie godziny dla każdej klasy).

(Dowód: akta kontroli str. 134 - 137)

W I semestrze roku szkolnego 2010/2011 w ZSRA wykorzystano materiały zaproponowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w opracowaniu „*Profilaktyka używania nowych narkotyków tzw. dopalaczy przez młodzież. Oferta działań profilaktycznych adresowanych do dyrektorów szkół, kadry pedagogicznej, rodziców, uczniów oraz organów prowadzących.*” W ramach tych działań wychowawcy oraz pedagog szkolny przeprowadzili we wszystkich klasach lekcje wychowawcze poświęcone skutkom stosowania dopalaczy. W październiku przeprowadzona została akcja informacyjno-plakatowa w całej szkole dotycząca zagrożeń płynących z zażywania dopalaczy. Uczniom emitowano film edukacyjny Głównego Inspektoratu Sanitarnego dotyczący skutków zdrowotnych i społecznych używania narkotyków.

Na spotkaniu zorganizowanym dla rodziców poinformowano o możliwości skorzystania z anonimowych porad specjalistów z różnych instytucji, w związku z podejrzeniem używania przez dziecko dopalaczy oraz narkotyków. Działania te zostały włączone do SPP w październiku 2010 r., w związku z pismem MEN w przedmiotowej sprawie.

(Dowód: akta kontroli str. 112 – 113)

W SPP na lata szkolne 2010/2011 i 2011/2012 nie określono terminów i zasad przeprowadzania ich ewaluacji. Niemniej jednak Szkoła w maju 2012 r. dokonała analizy ewaluacji programu profilaktycznego i wychowawczego w roku szkolnym 2011/2012. Badaniami objęto 48 uczniów wybranych losowo spośród wszystkich uczniów gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych, co stanowiło 7,5% ogólnej liczby uczniów (636 uczniów). Badaniami ankietowymi objęto także wybranych losowo 29 nauczycieli, co stanowiło 40,3% kadry pedagogicznej Szkoły.

Z przeprowadzonych badań wynikało między innymi, że około 65% badanych uczniów uznało, iż w szkole realizowane są programy profilaktyczne i wychowawcze, a prowadzone w ramach tych programów zajęcia dla 52% okazały się przydatne. W badanej grupie 92% czuło się w szkole bezpiecznie, a 90% wiedziało, do kogo ma się zwracać w przypadku kłopotów i trudności. Ponad połowa badanych nauczycieli (56%) uważała, że tematyki lekcji wychowawczych były atrakcyjne dla uczniów, a 93% ankietowanych nauczycieli uważało, że współpraca z instytucjami wspomagającymi szkołę w zakresie wychowania i profilaktyki uzależnień przynosi wymierne korzyści dla uczniów.

(Dowód: akta kontroli str. 114 - 126)

„Symptomy zachowań uczniów objętych demoralizacją w związku z zażywaniem alkoholu, narkotyków, środków psychotropowych” były w roku szkolnym 2010/2011 przedmiotem szkolenia dla grona pedagogicznego, przeprowadzonego przez pedagoga szkolnego. Kadra nauczycielska została zapoznana z procedurami obowiązującymi w Szkole w przypadku popełnienia przez ucznia czynu karalnego lub przestępstwa.

(Dowód: akta kontroli str. 103-104)

W roku szkolnym 2011/2012 szkolenia członków Rady Pedagogicznej Szkoły w zakresie zagrożenia narkotykami dokonała w dniu 8 listopada 2011 r. specjalista terapii i uzależnień Magdalena S. (certyfikat nr SP/0340/2008). Prelegentka zapoznała nauczycieli z powodami, dla których młodzież sięga po narkotyki i środki psychotropowe. Poinformowała, iż MONAR w stosunku do młodzieży uzależnionej prowadzi działania profilaktyczne w ramach programu „Zdążyć na czas”.

(Dowód: akta kontroli str. 105-106)

W badanym okresie pedagog szkolny oraz jedna z nauczycielek Anna S. ukończyły w grudniu 2010 r. specjalistyczne szkolenie zorganizowane przez certyfikowanego specjalistę terapii uzależnień w zakresie „Dopalacze – narkotyki nowej generacji”. Ponadto Anna S. ukończyła zorganizowane w grudniu 2011 r. przez Poradnię Profilaktyki i Terapii Uzależnień MONAR warsztaty dotyczące profilaktyki i terapii uzależnień w ramach programu „Zdążyć na czas”. Na realizację tych zadań Szkoła wydatkowała w roku 2011 kwotę 250 zł przeznaczoną na wynagrodzenie wykładowcy na szkoleniu Rady Pedagogicznej w listopadzie 2011 r.

(Dowód: akta kontroli str. 137-145168-170)

W toku niniejszej kontroli przeprowadzone zostały badania ankietowe uczniów 21 klas, w tym wszystkich klas drugich i trzecich Gimnazjum, wszystkich klas drugich i wyższych szkół ponadgimnazjalnych oraz nauczycieli i pedagogów szkolnych zatrudnionych w Zespole.

Grupa ankietowana	Liczba wg stanu na dzień 03.09.2012 r.	Liczba zebranych ankiet	%
Uczniowie	440	361	82,0

Nauczyciele	72	60	83,3
Pedagodzy	2	2	100,0

(Dowód: akta kontroli str. 148)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.2. Podejmowanie działań interwencyjnych

Opis
stanu faktycznego

W latach szkolnych objętych kontrolą na terenie Szkoły nie miały miejsca zdarzenia dotyczące używania środków odurzających przez uczniów i nie były prowadzone przez pracowników Szkoły oraz Policję działania interwencyjne związane z tym problemem. Dnia 2 marca 2011 r. dwie uczennice poinformowały pedagoga szkolnego, iż podejrzewają koleżankę o posiadanie i rozprowadzanie środków odurzających. Pedagog szkolna – zgodnie z obowiązującymi w Szkole procedurami - poinformowała Dyrektora Szkoły o uzyskanych informacjach. Uczennica nie przyznała się do posiadania narkotyków w związku, z czym – również zgodnie z obowiązującymi procedurami - podjęto decyzję w sprawie wezwania Policji oraz powiadomiono o fakcie matkę uczennicy. Wezwana Policja dokonała przeszukania podejrzanej. Środków odurzających u uczennicy nie stwierdzono, a postępowanie wyjaśniające wykazało, iż uczennica została pomówiona przez koleżanki z zazdrości.

(Dowód: akta kontroli str. 156 - 163)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.3. Organizacja i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej

Opis
stanu faktycznego

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w Szkole na rzecz uczniów, ich rodziców i nauczycieli była udzielana na zasadach określonych w rozporządzeniach w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach⁸, przez dwóch pedagogów szkolnych.

W latach szkolnych 2010/2011 i 2011/2012 w ZSRA udzielono pomocy psychologiczno-pedagogicznej dwóm uczniom w związku z używaniem narkotyków. W jednym przypadku opieką objęto ucznia klasy czwartej technikum (klasa maturalna), którego po konsultacjach z rodziną skierowano na terapię do MOANAR-u. W wyniku podjętych działań uczeń, będąc osobą pełnoletnią, ukończył szkołę w terminie.

Dруга sytuacja dotyczyła ucznia klasy drugiej technikum, który przy aktywnej pomocy matki uczęszczał na terapię do MONAR-u. Terapia spowodowała poprawę ocen, w wyniku czego otrzymał on promocję do następnej klasy. W klasie trzeciej dalej uczęszczał na terapię, lecz zaniedbał się w nauce, co spowodowało, iż nie otrzymał promocji do następnej klasy. W związku z tym, iż w klasach programowo niższych nie było już kierunku jego nauczania i był pełnoletni, musiał opuścić Szkołę.

⁸Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. obowiązywało do 31 stycznia 2011 r. W dniu 1 lutego 2011 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 17 listopada 2010 r.

W stosunku do tych uczniów pomoc była udzielana w formie systematycznych indywidualnych porad i konsultacji z uczniami, ich rodzicami i nauczycielami. Łącznie pedagog szkolny w sprawie powyższych uczniów odbył 53 spotkania, w tym 17 poświęconych uczniowi klasy czwartej i 36 drugiemu uczniowi.

(Dowód: akta kontroli str. 156 - 163)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

**Ocena
częstkowa**

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski
pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt. 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁹, wnosi o:

1. Wprowadzenie w SPP wskaźników umożliwiających zwymiarowanie realizowanych, w poszczególnych latach szkolnych, zadań i działań wynikających z SPP.
2. Określenie zasad i trybu przeprowadzenia ewaluacji zamierzeń zawartych w SPP.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo
zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, dnia 15 stycznia 2013 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu

Kontroler
Marek Lewandowski
główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
Piotr Miklis.

⁹ Dz. U. z 2012 r., poz. 82, ze zm.

.....
Podpis

.....
Podpis